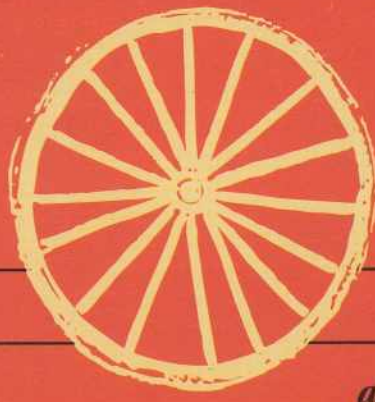

Romano

R O M S K I

berš/leto: 9

them

S V E T

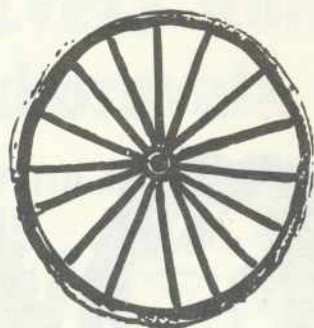
avgust 2003, številka 18

ROMSKI TABOR 2003 - M. SOBOTA, NOVO MESTO

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 18, september 2003

založnik

Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobota
tel.: (02) 53-41-710
fax: (02) 53-41-711
e-mail: romani.union@siol.net

glavni in odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Daniel Šarkezi
Jelenka Kovačič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Zdravko Pilipovič, Krško
Filip Matko, Murska Sobota
Anita Cener, Serdica
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Acković, Beograd

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada
1000 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št.
415-562/96, se Romano them - Romski
svet šteje med proizvode za katere se
plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

VSEBINA

Jože Horvat - Muc: <i>Beseda urednika</i>	2
Filip Matko: <i>Zveza Romov zborovala v Velenju</i>	3
Filip Matko: <i>Izboljšati položaj Romov nasplob</i>	4
Gorski: <i>Romski koledar</i>	4
Jelenka Kovačič: <i>Največja občinska proslava ob svetovnem dnevu Romov v Novem mestu</i>	4
JHM / FM: <i>Okrog 300 nastopajočih iz 14-ih društev</i>	5
Lipe Ravenski: <i>Zmagala je psička Bina</i>	6
Gorski: <i>Murska Sobota, 11. aprila</i>	7
Filip Matko: <i>Romčki se igrajo</i>	7
Filip Matko: <i>Srečanje veleposlanika ZDA z Romi</i>	8
OSZE: <i>'Aktjako plano' pe sama katar e roma tbaj katar e sinti</i>	8
OSZE: <i>'Action plan' zugunsten der Roma und Sinti</i>	9
Kučanu Zlato kolo romske skupnosti	10
Jelenka Kovačič: <i>Romano gav</i>	10
Jelenka Kovačič: <i>Šentjernej - Romano dij</i>	10
Romano gav Novo mesto: <i>Folklorna skupina</i>	11
<i>Predstavljamo vam romsko naselje Gazice pri Cerkljab</i>	11
<i>Andu kulturno kber</i>	12
<i>Ži romano gav</i>	12
<i>U rjavo dombo</i>	12
<i>Talu</i>	13
<i>Andi</i>	13
Nataša Gider: <i>Od šole dalje se srečujemo z rasizmom</i>	14
Tina Cigler: <i>Šukar tu men vabinamo tu mengiri proslava</i>	15
Klara Nad Solarič: <i>Pri "mankuših" so zaplesali</i>	16
Jonuzi Abdula: <i>Svetovni dan Romov</i>	16
Fatmir Bečiri: <i>Durdevdanski dan</i>	17
Fatmir Bečiri: <i>Predsednik Romov v Mariboru Fatmir Bečiri obiskal svoj rojstni kraj v Kosovski Mitrovici</i>	17
Milan Glavonjič: <i>Paketi za kočevske Rome</i>	18
Nataša Gider: <i>O romski zgodovini, jeziku in kulturi</i>	18
Nataša Gider: <i>Pomoč bi bila najbolj dobrodošla na področju izobraževanja</i>	19
Gračanka Brajdič: <i>Romska dekleta se učimo v svojem naselju</i>	19
Tonček Gider: <i>Novo izgrišče za Rome v Vanči vasi in zmaga na Madžarskem</i>	20
Romeo Horvat - Popo: <i>Prvi romski tabor v Novem Mestu</i>	20
J. Gabor: <i>Halgato bend: Romska glasba polna čustev in temperamenta</i>	21
<i>Pesmi</i>	22
<i>Križanka</i>	24

Beseda urednika

Jože Horvat - Muc

glavni in odgovorni urednik

Da so poletni vroči dnevi vplivali na naše počutje in delo, to vsekakor drži. Naj so dnevi takšni ali drugačni pa ni oviralo našega uredniškega odbora pri pripravi nove številke Romskega sveta - Romano them.

Marsikaj se je v zadnjem času dogajalo z nami, okrog nas in pri nas.

Nekatere dogodke smo Vam v tej številki predstavili, nekatere pa ne.

Zato Vas v imenu uredniškega odbora prosim, da nam pošljete prispevke iz vaših krajev.

Zelo pomembni za nas Rome so nekateri programi v zvezi z izobraževanjem Romov in zaposlovanjem.

Na državni ravni se pripravlja strateški dokument za izobraževanje Romov. Na področju zaposlovanja pa program za zmanjšanje števila nezaposlenih Romov.

Država se je torej prebudila, saj smo vedno govorili in kritizirali, da se premalo dela na teh področjih. Kako pa se to izvaja v praksi na terenu

skupaj z nekaterimi predstavniki Romov in zadolženimi za ti dve področji območnimi enotami, pa je čisto drugo vprašanje.

Tudi večina romskih svetnikov je začelo migati na pobudo Zveze Romov Slovenije in predsednika Foruma romskih svetnikov pri Zvezi Romov Slovenije Slavka Cenerja.

Ne smemo pa pozabiti na naše najmanjše. Na tiste, ki bodo letos prvič vključeni v vrtce in šole. Njim, kakor tudi vsem romskim šolarjem želimo veliko uspeha in zadovoljstva.

Vam, bralcem pa prijetno branje Romskega sveta - Romano them.

Zveza Romov Slovenije zborovala v Velenju

Filip Matko

Vsejnih dvorani Mestne občine Velenje so se na redni skupščini Zveze Romov Slovenije ob 11. uri zbrali delegati iz dvajsetih romskih društev v 17-ih slovenskih občinah. S tem je bilo dano posebno priznanje Romskemu društvu Romski voz Velenje, ki ga že vrsto let zelo uspešno kot predsednik vodi Slobodan Nezirovič.

Profesionalni tajnik Zveze Romov Slovenije, Danijel Šarkezi, je podal poročilo o finančnem poslovanju Zveze Romov Slovenije v letu 2002, ki je gospodarila s skupno 26.129.458 tolarji. Od tega je za svoje delovanje ter dotacije romskih društvom po vnaprejšnji razdelitvi Ministrstva za kulturo RS ter Urada vlade RS za narodnosti razdelila 24.532.048 tolarjev, a razliko 1.597.374 tolarjev prenesla v poslovanje leta 2003. Predsednik Zveze Romov Slovenije, Jožek Horvat Muc, ki je zasedanje tokratne skupščine tudi vodil, pa je poročal o uspešnem obisku pri predsedniku DZ Borutu Pahorju, ko se je za Rome v Sloveniji dalo zagotovilo, da bodo pri uresničevanju 65. člena Ustave RS v bodoče ob vseh razpravah ter sprejemih sklepov in zakonov (tako na ministrstvih, vladi in parlamentu) glede romske skupnosti v Sloveniji vabili na posamezne komisije in odbore predstavnike Romov, svoje mnenje pa bi naj k

vsemu sporočala tudi Zveza Romov Slovenije, kot krovna organizacija slovenskih Romov.

V pripravi sta še obiska Romov pri predsedniku RS dr. Janezu Drnovšku, ministru za šolstvo, znanost in šport dr. Slavku Gabru ter pri predsedniku vlade RS Antonu Ropu. Delovno se bodo praznovanja Svetovnega dneva Romov, 8. aprila, lotili že 3. aprila z organizacijo okrogle mize, ki bo pod delovnim naslovom Projekti za izboljšanje položaja Romov potekala v prostorih Mestne občine Ljubljana, a osrednja letošnja slovesnost bo v soboto, 5. aprila, s pričetkom ob 16. uri v prostorih Osnovne šole Puconci, kjer se bodo predstavile številne kulturne, glasbene in folklorne skupine slovenskih Romov.

Pri Zvezi Romov Slovenije je kot posebna oblika dela poleg Ženskega foruma, ki ga vodi Anita Cener in Političnega foruma, ustanovljen tudi Forum romskih svetnikov, ki jih je zaenkrat že 16, pričakujejo pa izvolitev romskega svetnika še najmanj v treh slovenskih občinah. Tako so za predsednika tega foruma imenovali Slavka Cenerja, romskega svetnika občine Tišina, sicer pa predsednika Romskega društva Čaplja Vanča vas - Borejci. Od prvega pomladnega dne naprej, 21. marca, pa že poteka drugi ciklus usposabljanja romskih svetnikov. Ena skupina se je za prekmurske občine srečevala v Murski Soboti, za Dolenjsko, Belo krajino in Posavje pa druga skupina v Novem mestu.

*Okrogla miza slovenskih Romov v Ljubljani***Izboljšati položaj Romov nasploh****Filip Matko**

V veliki sejni dvorani Mestne občine Ljubljana (po privolitvi in vabilu županje Danice Simšič) je od 11. ure dalje potekala okrogla miza slovenskih Romov pod delovnim naslovom Projekti za izboljšanje

položaja Romov - Predstavitev kulturnih dosežkov romske skupnosti v Sloveniji. Pripravila jo je Zveza Romov Slovenije ob sodelovanju ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja ter Avstrijskega inštituta za Vzhodno in Jugovzhodno Evropo - iz-

postave v Ljubljani.

V imenu odsotne županje Danice Simšič je vse udeležence okrogle mize na samem začetku pozdravil podžupan Mestne občine Ljubljana Slavko Slak.

Romski koledar**Gorski**

1383 - Prvi zapis o Romih na Madžarskem

1417 - 1423 - Madžarski kralj Sigismund izda Odlok o varnem prehodu potujočih Romov preko madžarskega ozemlja.

1498 - Štirje Romi spremljajo Krištofa Kolumba na njegovem tretjem potovanju v Novi svet (v Ameriko).

1721 - Avstro-ogrski cesar Karl VI ukaže iztrebljenje Romov v vsem cesarstvu.

1878 - Prvi poizkus nacionalnega organiziranja Romov, katerega srečanje je pripravil Joszef Reinhardt v Kronstadtu, blizu Stuttgarta. Udeležili so se ga Romi Italije, Španije in Rusije s ciljem, da se ustanovi organizacija, ki bi ščitila interese Romov in zahtevala od držav svobodo gibanja in trgovanja.

1879 - Septembra je bil sestanek Romov v madžarski vasi Kisfalú (Pordašinci na Goričkem v Prekmurju?). Zaradi takratne politike v Avstro-ogrskem cesarstvu organiziranje ni uspelo.

Največja občinska proslava ob svetovnem dnevu Romov v Novem mestu**Jelenka Kovačič**

7 aprila smo v Novem mestu organizirali že drugo leto največjo proslavo ob svetovnem dnevu Romov s pomočjo mestne občine Novo mesto in z Društvom za razvijanje prostovolnega dela. Prireditve je potekala na ploščadi novega trga v novem mestu, kljub temu, da je bilo mrzlo se je zbralo veliko gledalcev Romov in neromov.

Nastopili so: folklorna skupina mala in velika Romano gav, šentjernejski Romi, plesalke Sonje Roster, folklorna skupina Kres, in folklorna skupina iz Bihaca ter učenci romi iz OŠ Bršljin, zbrane je pozdravil župan Novega mesta g. Boštjan Kovačič in podpredsednica Zveze Romov Slovenije gospodična Jelenka Kovačič. Na prireditvi so tudi preglasili najroma in najromkinjo ki je glasovanje potekalo v romski radiski odaji na

studiju D preko telefonov in po pošti. Najromka v novem mestu je postala Jelenka Kovačič, najrom pa Roman Tasič.

Upamo, da bomo vsako leto organizirali Romske prireditve ob svetovnem dnevu Romov v Novem mestu, Šentjerneju in tudi v Škocjanu, kajti to je velika naloga našega medobčinskega Romskega društva Romano gav, ki smo si jo zadali.

Romano dij - Svetovni dan Romov v Puconcih

Okrog 300 nastopajočih iz 14-ih društev

JHM / FM

U 8. april hi pru phendipe le 1. Themakra Romana Unijakre kongresiskru andu 1971 beršeskru andi London u sveco le Romengrosar Themeskru Romano dij.

Andi Slovenija hi 21 romane organizaciji andru 17 občini, saven phaundel khetaun i Romani angjutni Unija andi Slovenija, savakru bešibe hi andi Murska Sobota. Pri adale beršeskri prireditev mistu Romano dij pumen avka kedine khetaun 300 khelaušča, hegedijšjte te recitatorija andi Puconcakri škola. Andi občina Puconce hi duj romane organizaciji.

I romani himna „Dželem, dželem“ cidine zaru eršti u hegedijšča Zoltan andri éankovce, u lašhe alava pa vakerdja u župan andri občina Puconci u Ludvik Novak. Saurižijnenge pa pozdravindja u angjuno zari Romani Unija andi Slovenija u Jožek Horvat Muc. U slavnosti phukavibe pa pri prireditev zu slovenske Roma andi Puconce phendja u direktor Urad vastu naciji andi Republika Slovenija u Janez Obreza. U angjuno zi Romani Unija u Jožek Horvat Muc, pa le slavnoste vakeribnaskre dinja posebni plaketa vašti leskri buti te feder položaj andi romani skupnost andi Slovenija.

Paladu pumen pa sikaude le programoha u khelauštja te u hegedijštja te u recitatorija zaru romane organizaciji andri cili Slovenija: RD Romano vozo Velenje, RD Čapla Vanča vas -

Borejci, RD Pušča, RD Mankuši pri auga Dobrovnik, RD Romano jilo Lendava, RD Romano gav Novo mesto, RD Jagori Črnomelj, RD Rom Črnomelj, RD Romano pralipe Maribor, RD Zeleno vejš Serdica, RD Erjavo dombu Zenkovec, RD Zeleno dombu Puconci, RD Somnakune čerhenji Cankova, RD Romani Union Murska Sobota, Baccara, Zoltan te Denis.

U organizator misti prireditev andi Puconce i Slovenski Romani Unija pa parikerdja le priznaundječa la občinate Puconce te la školake andi Puconce.

Puconci. Od 5. aprila - 8. aprila je po sklepu 1. Svetovnega romskega kongresa leta 1971 v Londonu praznik Romov kot Svetovni dan Romov.

V Sloveniji je organiziranih že 21 romskih društev v 17-ih občinah, ki jih kot krovna organizacija povezuje Zveza Ro-

mov Slovenije s sedežem v Murski Soboti. Na letošnji osrednji prireditvi ob Svetovnem dnevu Romov se je tako okrog 300 plesalk in plesalcev ter glasbenikov in recitatorjev zbralo ter predstavilo v večnamenskem prostoru osnovne šole v Puconcih, kajti v Občini Puconci je organiziranih dvoje romskih društev.

Romsko himno "Dželem, dželem" je vsem zbranim v pozdrav zaigrala romska glasbena skupina Zoltan iz Zenkovec, nato pa je pozdravne besede izrekel župan Občine Puconci Ludvik Novak. Vsem je pozdravne besede namenil tudi predsednik Zveze Romov Slovenije, Jožek Horvat Muc. Slavnostni nagovor na osrednji prireditvi slovenskih Romov v Puconcih je letos imel direktor Urada vlade Republike Slovenije za narodnosti Janez Obreza.

Predsednik Zveze Romov Slovenije, Jožek Horvat Muc, je slavnostnemu govorniku izročil posebno plaketo v znak zahvale za dolgoletno požrtvovalno delo pri izboljšanju položaja romske skupnosti v Sloveniji.

Zatem so se predstavila s programi folklornih in glasbenih skupin ter recitatorjev romska društva iz vse Slovenije: RD

Romski voz Velenje, RD Čaplja Vanča vas - Borejci, RD Pušča, RD Veverica na veji Dobrovnik, RD Romano jilo Lendava, RD Romska vas Novo mesto, RD Ogenj Črnomelj, RD Rom Črnomelj, RD Romsko bratstvo Maribor, RD Zeleni gozd Serdica, RD Rjavi hrib Zenkovci, RD Zeleni hrib Puconci, RD Zlata zvezda

Cankova in RD Romani Union Murska Sobota ter glasbene skupine Baccara iz Murske Sobote, Zoltan iz Zenkovec in Denis s prijatelji iz Murske Sobote.

Organizator prireditve v Puconcih, Zveza Romov Slovenije, se je s posebnimi priznanji zahvalila za gostoljubje Občini Puconci ter Osnovni šoli Puconci.

Zmagala je psička Bina

Lipe Ravenski

Vanča vas - Borejci, 19. aprila - V Sloveniji deluje 62 športnih kinoloških in 18 lovskih kinoloških društev, ki imajo skupno 7500 članov. Eno izmed takšnih društev je Koniloško društvo Roma Vanča vas - Borejci, ki je pripravilo v soboto, 19. aprila, mednarodno razstavo nemških ovčarjev.

Društvo kot predsednik vodi Aleksander Baranja in le-to je bilo organizator specialne mednarodne razstave psov, pasme nemških ovčarjev. Na poligonu v Vanča vasi se je sodnikom, rejcem, lastnikom in ostalim ljubiteljem štirinožcev predstavilo 55 nemških ovčarjev iz Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Nemčije, ki jih je ocenila mednarodna komisija. Za skupnega prvaka razstave je bila izbrana delovna samica Bine von der Burgruine (CAC, BOB) Matevža Žlebnika iz Mežice pred delovno samico Alfo (CAC) Nika Čuraka iz Bjelovara na Hrvaškem ter delovno samico Mono Franca Kokaša iz Vanče vasi (član KD Roma). V razredu samic, starosti od 6 do 9 mesecev, je bila prva Meri - Mena Burgi, lastnika Milana Gomboca iz

Mačkovec (član KD Roma), pred Mašo - Mena Burgi Franca Kokaša iz Vanče vasi (član KD Roma) ter Filly, lastnika Franca Antolina iz Ižakovec (član KD Roma). Četrta je bila Farina Aleksandra Cenerja iz Vanče vasi (član KD Roma), a peta Megi - mena Burgi Franca Kokaša iz Vanče vasi (član KD Roma). Rapy Funken Spiel, last dveh Hrvatov iz Čakovca, je zmagal med samci, starosti 6 do 9 mesecev. Za njim je bil uvrščen Mark - Mena Burgi in kot tretji Miko - Mena Burgi, oba last Ivana Baranje iz Vanče vasi (član KD Roma). Najboljša medamicami, starimi od 9 do 12 mesecev, je bila Brina Karstimav, last Dina Božiča iz Izole, med isto starimi samci pa Buffy, last Nika Čuraka iz Bjelovara na Hrvaškem. Gera Zeleni Jurij, last Silve Perše iz Črnomlja, je zmagala med 12 do 18 mesecev starimiamicami, pred Mony von haus Antonely, last Antona Makviča iz Bjelovara na Hrvaškem ter Brito Sajbertovo, last Milana Hrge s Ptuja. Četrta je bila Flora vom haus R'hner, last Aleksandra Baranje iz Vanče vasi in Vekoslava Potočnika iz Krapja (člana KD Roma). Med isto starimi samci je bil

prvi Gvido Andreja Ružiča iz M.Sobote, drugi Yasso von der Rochburg Josefa Stooraa iz Nemčije, a tretji Bosco Cicerov Bruna Jeličiča iz Portoroža. Medamicami, starimi od 18 do 24 mesecev, je bila zmagovalka Keli Dušana Lukača iz M.Sobote, pred Romi od Čakovca Branka Kluge iz Čakovca na Hrvaškem ter pred Etno v.d.Lage Vaert Janeza Žekša iz Malih Bakovec pri M.Soboti. Peta je bila Figa Zeleni Jurij Toneta Hudorovca iz Lokev pri Črnomlju. Med isto starimi samci je zmagal Žan Nencov, last Geze Pappa iz Rakičana pri M.Soboti, pred Daxom Jankaver, last Janka Gojkoška s Ptuja ter pred Mater Oberonom von Titania, last Uroša Ferlina iz Žabnice. V razredu delovnih samcev je bil prvi Chuck van der Lust (CAC) Nenada Novaka iz Zagreba, drugi Pearson von Minsara (CAC) Doriana Quarantotto iz Rovinja, a tretji Zan Karstimav Ljuba Gorupa iz atanjela. Medamicami veterankami je zmagala Axa Zlatolična iz psarne Zlatolična v Zlatoličju, pred Rani Mandy Dine in Senada Begič iz Rupine pri Puli na Hrvaškem ter pred Piko od Emilije Kristjana Baranje iz

Vanče vasi (član KD Roma). A v razredu samcev veteranov je zmagal Ball Franca Kokaša iz

Vanče vasi (član KD Roma) pred Pinom Nencovim Branta Purgaja iz Gornje Radgone

ter pred Argonom von haus Čurak Nika Čuraka iz Bjelovara na Hrvaškem.

Murska Sobota, 11. aprila

Gorski

Romsko društvo Romani Union Murska Sobota je pripravilo letošnje praznovanje Svetovnega dneva Romov v okviru Mestne občine Murska Sobota. V soboški Grajski dvorani so se ob 16. uri kot gostje praznovanja udeležili člani romskih društev Zeleni gozd Serdica, Čaplja Vanča vas - Borejci, Veverica na veji Dobrovnik, Romsko srce Lendava in Pušča, nadalje predstavnica Krajevne skupnosti Černelavci Jožica Viher ter slavnostni govornik Tibor Cigüt, direktor uprave Mestne občine Murska Sobota.

Za uvod je skupina Halgato band zaigrala romsko himno Dželem, dželem, zatem pa sta družno zaplesali romski folk-

lorni skupini Romskega društva Romsko srce iz Lendave in Romskega društva Romani Union Murska Sobota.

V pozdravnem nagovoru se je slavnostni govornik Tibor Cigüt spomnil 1. svetovnega kongresa Romov v Londonu leta 1971, ki je 8. april določil za Svetovni dan Romov, za himno pesem "Dželem, dželem", določil romsko zastavo ter ime Romi za narod, ki živi po vsem svetu, a nima niti ene same lastne domovine. Poleg tega je opomnil na dosedanja prizadevanja za izboljšanje položaja Romov v Mestni občini Murska Sobota ter naloge v bodoče, ko je treba v romskem naselju Pušča, ki je od lanske jeseni samostojna krajevna skupnost, čimprej izgraditi kanalizacijo.

Ob prazniku Romov so se prvič predstavili Milan Ostojič, Saša Ostojič, Jože Kovač Uri in Jože Kontrec kot člani glasbene skupine Halgato band, sta pa za glasbeno razpoloženje poskrbela še člana glasbene skupine Baccara, Jože in Denis Horvat iz Murske Sobote. Poleg že omenjenih dveh folklornih skupin, soboške in lendavske, se je z lastnimi stihmi predstavil amaterski pesnik Romeo Horvat Popo s Pušče. Vsem tem so bila ob zaključku prireditve izročena pisna priznanja, čemur je sledilo družabno srečanje v gostišču Grajski hram.

Romčki se igrajo

Filip Matko

Vanča Vas - Borejci, 8. maja - V tukajšnjem romskem naselju Vanča vas - Borejci v Občini Tišina, ki je pravzaprav trenutno v Sloveniji najbolj urejeno naselje Romov (imajo vodo, elektriko, telefonijo, kabelsko televizijo in od letos še kanalizacijo, ki zaenkrat sicer še nima čistilne naprave), imajo od začetka maja letos tudi urejeno otroško igrišče.

Uredili so ga povsem sami, kajti ideja o njem je med vaščani krožila že skoraj tri leta.

Lani je Občina Tišina odkupila za okrog 2 milijona tolarjev zemljišče pri dotedanem nogometnem igrišču, ki ni odgovarjalo tekmovalnim normam. Tako je bilo povsem novo nogometno igrišče NK Roma nared julija (slovesna otvoritev 19.7.2003 !), so pa na

severnem delu travnate površine uredili še otroško igrišče. Zanj so igrala naredili udarniško kar sami, za materialne stroške so dobili od domače občine 250 tisočakov. Poleg igral in peskovnika je najmlajšim na voljo tudi prava pravcata šolska tabla, da se najmlajši ob pomoči starejših učijo risanja in pisanja.

Srečanje veleposlanika ZDA z Romi

Filip Matko

Dvodnevni (sreda in četrtek, 28. in 29.5.) obisk veleposlanika ZDA v Republiki Sloveniji, Johnnyja Younga s sodelavci v Pomurju, je bil namenjen predvsem spoznavanju veleposlanika z gospodarskimi dosežki največjih gospodarskih družb levega in desnega brega reke Mure ter kako možnosti te severovzhodne slovenske pokrajine približati gospodarskim tokovom ZDA. Tako so bile včeraj obiskane družbe Radenska v Radencih, Mura v Murski Soboti in Terme 3000 v Moravskih Toplicah, kjer so na srečanju z veleposlanikom bili tudi

predstavniki ostalih večjih in perspektivnih gospodarskih družb. Danes dopoldne pa je veleposlanik obiskal še družbo Nafta v Lendavi ter družbo Radgonske gorice v Gornji Radgoni.

Posebej zanimiva pa je bila želja veleposlanika, da bi se srečal s slovenskimi Romi, ker doslej ob svojem bivanju v Sloveniji te prilike še ni imel. Tako so ga včeraj popoldne v hotelu Ajda v Moravskih Toplicah obiskali predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc ter podpredsednik in tajnik te Zveze, Slavko Cener iz Vanče vasi - Borejci in Danijel äarkezi iz Serdice. Pred-

stavili so mu še kar dober položaj Romov v Prekmurju ter precej slabši na Dolenjskem in Beli krajini, kjer nekatera romska naselja še sedaj nimajo tekoče vode in elektrike.

Toliko bolj se je o dobrem življenju prekmurskih Romov lahko veleposlanik Young prepričal ob obisku romskega naselja Vanča vas - Borejci v Občini Tišini, kjer se jim je pridružil tudi tamkajšnji župan Jože Poredoš. V imenovanem romskem naselju imajo od letos izgrajeno že kanalizacijo po vsem naselju, kajti kar 50 gospodinjstev od skupno 90-ih je podpisalo za svoj prispevek k tej investiciji v višini 3000 nemških mark. Pred kratkim pa so v tem romskem naselju Romi za svoje najmlajše uredili tudi pravo pravcato otroško igrišče s številnimi igrali.

OSZE: 'Akcijako plano' pe sama katar e roma thaj katar e sinti

De katar o breš 1990 écerel e OSZE (organizacija pala siguripe thaj ko-operacija an Evropa) buçi andar e Romende problemura. E OSZE si la 53 membrose thema. Vremesa šaj akana i e Roma te unzaren godothe pire mislura thaj pire želje. Katar 10. aprilo dži ka 11. aprilo sas an Vienna, ando Hofburgo jek bari konferencija. Maj but de duj šela munuša katar e guvernura thaj katar e Romende organizacije ses akharde, te unzaren jek akcijako plano pala le breša sae si angla amende. Kava akcijako plano trubul te akceptuil o save-to eminsterongo katar OSZE vadžaj kava breš, an decembro. Te bi lače spremola pe kaja konferencija, kamla e OSZE katar o Romano Centro, te écerel anglal katar e konferencija, jek

spremimaso čidipe. Karing 40 Roma andar e sasti Evropa avile pe kava čidipe, maškar lende sesa manuša katar e Maškar-themutni Romani Unija thaj manuša katar o Roma National Congress. Sas amen baro merako, kaj avile amende maškar avera i: O Florin Cioaba andar e Rumunija, o Rudko Kawczynsky andar o Njemco, o Nezdet Mustafa thaj o Asmet Elezovski andar e Makedonija, o Dragoljub Acković andar e Srbija, o Santino Spinelli andar e Italija, o Stanislaw Stankiewicz andaj Poljska, o Stefano Xuzhikov anda Švedo, e Agnes Daroczi andar e Madjaska e Nadja Demeter andar e Rusija e Miranda Vuolasranta andaj Finska thaj vi but aver manuša. E diskusija sikhada, kaj sa e manuša sae čide pe, sesa makar pe jek punkto ječe mislosa: E

phari situacije e Romendi - specifično an Evropače thema kaj sesa maj anglal lole thema - avel andar e diskriminacija thaj andar o rasizmo, kaj trajil dži adje. Godothar avel, kaj e Roma bute thanende naj škouluime, e trajoso standardo naj baro, but Roma ačhile bi bučako, našti te fajdin e manuškane čačimata, o brojo e Romengo, sae našen katar piro them barol.

Vi pe kava punkto sesa e manuša po čidipe ječe mislosa: Maj importanto buçi, te šaj rešina pe kala problemura, si školuipe specifično katar e terne Roma thaj katar e Romende čhavore. "E Romen trubul maj but diplome nego vize" mothoda jek rom po čidipe. Školuipe thaj informacija andar e maj importantne demokracijače čačimata, kodola si but važne punktura, te šaj lačhardol e Romendi

situacija. E delegatura katar e diferentne thema éerde raporto andar o bilačhipe, sao aračhen e Roma an pire thema. Jek šrutni tematika sas e but bilači situacija e Romendi, sae našle katar o Kosovo. E maškar-themutne organizacije dije love pe kaja sama, samo butivar xasajle kadala love varkaj, kritikuisarde but Romende reprezentantura.

Pala čidipe katar e OSZE

spremisarde e Romende reprezentantura khetane jek lil. E maj importante punktura an kava lil si godola:

- Te aračhen pe love pala manuša, sae éeren buči pe Romende čačimata andar e diskriminacija thaj andar o progono.

- Te aračhen pe love pala Roma thaj Romende NGOs, sae éeren buči pe nacionalne

domokracijaće procesura.

- Terne romane žurnalistura, sae si lače školuime, te éeren buči kontra e bilači slika e Romendi an sa e medije.

- Te del pe pomočo Eomane studentonđe, sae studirin pe Evropaće univerzitetura thaj te šaj len stipendije.

- Trubul so maj sigo te rešil pe o problemo katar e našade Roma andar o Kosovo.

OSZE: 'Plan of action' zugunsten der Roma und Sinti

Seit dem Jahr 1990 befasst sich di OSZE (Organisation für Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa), eine internationale Organisation mit 53 Mitgliedsstaaten, mit den Problemen der Roma. Langsam können nun auch di Roma selbst ihre Meinungen un Wünsche einbringen. Am 10. un 11. April fand in der Wiener Hofburg eine große Konferenz statt. Mehr als 200 Vertreter von Regierungen und Romavereinen waren eingeladen, einen Aktionsplan für die nächsten Jahre zu entwickeln. Er soll noch im Dezemjber dieses Jahres vom Ministerrat des OSZE genehmigt werden.

Um sich auf diese Konferenz vorzubereiten, hat di OSZE Romano Centro beauftragt, eine vorbereitende Sitzung einzuberufen. Etwa 40 roma aus ganz Europa nahmen daran teil, unter ihnen Vertreter der Internationalen Romani Union und des Roma National Congress. Wir freuten uns, unter anderen Florin Cioaba aus Rumänien, Rudko Kawczynsky aus Deutschland, Nezdet Mustafa und Ašmet Elezovski aus Mazedonien, Dragoljub Acković aus Serbien, Santino Spinelli aus Italien,

Stanislav Stankiewicz aus Polen, Stefano Xuzhicoz aus Schweden, Agnes Daroczi aus Ungarn, Nadja Demeter aus Russland und Miranda Vuolasranta aus Finnland in unserem Büro begrüßen zu dürfen.

Die Diskussion zeigte, dass sich die Teilnehmerinnen und Teilnehmer vor allem in einem Punkt einig waren: Die schwierige Situation von Roma - vor allem in den ex-kommunistischen Ländern Europas - ist in anhaltender Diskriminierung und Rassismus begründet. Die traurige Folge ist ein geringes Ausbildungsniveau, hohe Arbeitslosenrate, niedriger Lebensstandard, fehlende Minderheitenrechte - und eine steigende Zahl an Flüchtlingen.

Einigkeit herrschte auch darüber, dass einer der wichtigsten Ansatzpunkte zur Lösung der Probleme in der Ausbildung vor allem junger Roma bzw. Roma-Kinder liegt. "Roma brauchen mehr Diplome als Visa", lautete die Schlussfolgerung eines Teilnehmers. Handlungsbedarf sei bei der schulischen Ausbildung genauso gegeben wie bei Information über demokratische Basisrechte.

Jede/r der Ländervertreter/in-

nen wusste von massiven Missständen in der Heimat zu berichten. Eines der Hauptthemen war die schwierige Situation, in der sich di Roma-Flüchtlinge aus dem Kosovo weiterhin befinden. Internationale Hilfgelder seien zwar geflossen, jedoch oft 'versickert', kritisierten viele anwesende Repräsentanten.

In Vorbereitung für das OSZE-Meeting wurde schließlich ein gemeinsamer Forderungskatalog erarbeitet. Darin geht es vor allem um:

- Mittel für die rechtliche Vertretung von Roma in Fällen rassistischer Diskriminierung oder Verfolgung

- Mittel für eine stärkere Einbindung von Roma bzw. Roma NGOs in nationale demokratische Prozesse

- Unterstützung der Bemühungen, dem schlechten Image von roma in den Massenmedien durch gut ausgebildete Roma-Journalisten entgegenzuwirken

- Unterstützung von Roma-Studenten an europäischen Universitäten in Form von Stipendien

- die dringende Lösung der Frage der Roma-Flüchtlingen aus dem Kosovo

Kučanu Zlato kolo romske skupnosti

Berlin | 23. 5. 2003 | STA

Svet Berlinske Romske skupnosti je na Evropskem festivalu Romov in Sintov v Berlinu bivšemu slovenskemu predsedniku Milanu Kučanu podelil priznanje za njegov prispevek pri urejevanju pravic Romov v Sloveniji.

Priznanje - Zlato kolo Romske skupnosti - sta poleg Milana Kučana prejela še poslovnež in

svetovno znani ustanovitelj fundacij George Soros ter finska predsednica Tarja Halonen.

Festival je sicer odprla nekdanja predsednica nemškega parlamenta Rita Suessmuth. Posvečen je dnevu spomina na žrtve nacističnega koncentracijskega taborišča Auschwitz - Birkenau, ki je veljal tudi kot taborišče za "cigane", ter

Milan Kučan je priznanje dobil za prispevek pri urejevanju pravic Romov v Sloveniji.

ob 50. obletnici smrti znamenitega sintskega glasbenika iz Belgije Djanga Reihardta.

Roman gav

Jelenka Kovačič

Medobčinsko romsko društvo Romano gav iz Novega Mesta je organiziralo tekmovanje v sankanju za najmlajše. Na tekmovanje so se prijavi iz občine Novo mesto in iz Šentjerneja. Tekmovanje je potekalo v romskem naselju Brez-

je pri Novem Mestu, tekmovanja so se udeležili tudi stareši Romi, kjer so navijali za svoje otroke, vnuke, itd,...

Vsi udeleženci tekmovanja so prejeli priznanja, prvi trije pa pokale. Prvo mesto je dosegel Jas-

min Jurkovič iz Mihovice pri Šentjerneju, drugo in tretje mesto pa domačina Aleksander Brajdič in Brena Brajdič. Z organizacijo smo bili kar zadovoljni upamo pa, da bo prihodnje leto še boljše in lepše in da se bo tekmovanje v sankanju iz leta v leto ponavljalo. Prav je tudi, da ne pozabimo naše najmlajše otroke, kajti tudi oni nam večkrat pomagajo če ne drugega pa razmetavati.

Šentjernej - Romano dij

Jelenka Kovačič

30. marec smo imeli prireditev ob svetovnem dnevu Romov prvič v občini Šentjernej. Prireditev je potekala na OŠ Šentjernej. Prireditev je za prvič zelo dobro uspela manjkalo pa je seveda dobro ozvočenje in malo več gledalcev. Na prireditvi so nastopali domačini šentjernejski Romi, folklorna skupina Romano

gav iz Novega mesta, folklorna skupina Rom iz Črnomlja, folklorna skupina Jagori iz Črnomlja ter naši gosti iz prekmurja folklorna skupina Romani Union. Na začetku je zbrane pozdravil podžupan Šentjerneja g. Igor Kalin, revnatelj šole g. Pavel Turk, predsednica Romano gav in podpredsednica Zveze Romov

Slovenije Jelenka Kovačič in predsednik Zveze Romov Slovenije g. Jožek Horvat Muc. Organizator prireditve je bilo Medobčinsko Romsko Društvo Romano gav iz Novega mesta, sponzor pa občina Šentjernej in OŠ Šentjernej. Z prireditvijo smo bili zelo zadovoljni in veseli, da tudi mi v občini Šentjernej lahko pokažemo svojo Romsko kulturo, jezik in da imamo ob našem prazniku razne prireditve tudi v občini Šentjernej.

Folklorna skupina

Romano gav Novo mesto

V naši veliki folklorni skupini je sedaj osem plesalcev starih od trinajst do dvajset let, imamo se med seboj radi, včasih pa se tudi skregamo. Radi hodimo na vaje, ki jih imamo enkrat tedensko v Kulturnem centru Janeza Trdine. Včasih pridejo k nam na vajo tudi mladi Romi iz občine Šentjernej, folklorno skupino uspešno vodi že dve leti Jelenka Kovačič, z nami je zelo prijazna in nas razume kadar imamo kakšne hude težave in če se le da, nam tudi pomaga. Hudo pa je takrat, kadar jo razjezimo, saj ko je jezna se dere da se tresajo tla in ko nas pogleda vemo koliko je ura in takrat naredimo vse kar nam reče, samo zato, da ji jeza mine.

Od meseca marca pa do maja je bila najbolj aktivna na dolenskem folklorna skupina Romano gav iz Novega mesta, nastopila je na osrednji romski prireditvi v Pucuncih. Folklorna skupina je bila vabljenata tudi na nastop občinske prireditve ob svetovnem dnevu Romov v Črnomlju, ki sta jo organizirala romsko društvo Rom in romsko društvo Jagori iz Črnomlja. Mi vsi smo bili začudeni in veseli, da sta se romska društva v Črnomlju združila in nekaj naredila skupaj. Na prireditvi je bilo zelo lepo, kajti predstave so se vse

dolenske Romske folklorne skupine in tudi med njimi OŠ Šmič. Prireditve se je udeležil tudi g. Stane Baluh iz Urada za narodnosti ter pozdravil gledalce in nastopajoče.

Folklorna skupina je tudi sodelovala na prireditvi pod imenom To smo mi, ki je potekala na grmskem gradu tri dnevno. Imeli smo tudi kratek program z plesi in recitali, ko so Novo mesto obiskali učitelji iz Gorenjskega, nastopali smo v športni dvorani, ko so paraplegiki imeli tekmovanje v košarki. Meseca maja je naše Medobčinsko Romsko društvo Romano gav praznovalo drugo obletnico društva, takrat smo pri OŠ Šmič organizirali noč

ciganske poezije, kjer je folklorna skupina in učenci OŠ Šmič prebiralno romske pesmi, pesnice Jelenke Kovačič in pesnika Rajka Šajnoviča.

10. 06. 2003 je bila folklorna skupina Romano gav in folklorna skupina Romano Union vablejeni na drugo predstavitev ciganskega filma v Ljubljani. Tam smo folklorni skupini plesali na živo Šukarjevo glasbo.

Udeležili smo se tudi srečanja romskih folklornih skupin iz cele Slovenije, ki je bilo 28. 06. 2003 v Dobrovniku. Nam je zelo lepo in prijetno, saj si želimo veliko takšnih nastopov kot smo jih imeli do sedaj.

Predstavljamo vam romsko naselje Gazice pri Crkljah

Majhno romsko naselje, sredi gozda in ob reki Savi, ki mu pravijo Gazice pri Crkljah je zelo lepo okrašeno z raznimi cveticami, palčki, in živalic. V tem naselju živi prebljižno 50 romskih družin v zidanih hišah, brunaric in barakah brez lokacijskega dovoljenja, brez elektrike in kar je najhuje brez vode. Romi se preživljajo z pobiranjem železa in z socialno pomočjo. Otroci obiskujejo šolo. Poleti se hodijo kopati v bližnjo reko Krko in tudi od tam vozijo vodo.

Andu Kulturno kher

Andu Kulturno kher andi Dobrovnik sinja sobotun andu 28. julij le kezdetna uraha 16-ge, sinja 2 rečanje romanje khelauštja andi Slovenija. Sodelovalinnahi 12. Romane društvi: Zeleno Vejš Serdica, Čapla Vanča Vas - Borejci, Romano gav Novo Mesto, Rumani Union Murska Sobota, Som-

nakune Čerhinji Cankova, Zelenu Dombo Puconci, Jagori Črnomelj, Rjavo dombo Zenkovci, Rom Črnomelj, Veverica na veji Dobrovnik, Romano Kham andri Ljubljane ter andri Pijšče.

Sikaude pume pa te i šukar čher so sinja eršti pruh mis zu ejfta državi andi Evropa sinja 16

V Kulturnem domu v Dobrovniku je v soboto, 28. junija, s pričetkom ob 16. uri, potekalo 2. srečanje romskih folklornih skupin Slovenije. Sodelovalo je 12 skupin romskih društev: Zeleni gozd Serdica, Čapla Vanča vas - Borejci, Romska vas Novo mesto, Romani Union Murska Sobota, Zlata zvez-

da Cankova, Zeleni hrib Puconci, Ogenj Črnomelj, Rjavi hrib Zenkovci, Rom Črnomelj, Veverica na veji Dobrovnik, Romsko sonce Ljubljana ter Pušča.

Predstavili sta se tudi romska lepotica sedmih držav evrope, 16-letna dijakinja ljubljanske trgovske šole Mirjam Abazova iz Ljubljanje

beršengri lakro aunav hi Mirjam Abazova andri Ljubljane. Te djik sinja mis kijpengri lakro aunav hi Mirjam Abazova andri Ljubljane. Te djik sinja mis kijpengri lakro aunav hi pa Seidemija Osman andri Kranj lakre manuša hi pa andri Kosovo. Suduj žijne pa Khijlen zi folklorni skipšina Romano Kham andri Ljubljane.

ter mis fotogeničnosti z istega tekmo vanja v Skopju, 21-letna modna kreatorka Seidemije Osmani iz kranja, katere starši so po rodi s Kosova. Obe sta članici ter plesalki folklorne skupine Romskega društva Romsko sonce iz Ljubljane.

Ži romano gav

Ži romano gav Dolič hi mauk par berš cidime u asfalt, adau berš pa i občina Kuzma kerdja u asfalt

Do naselja Dolič je že nekaj let sprejmana asfaltna cesta, a letos je Občina Kuzma po uspeli prijavi na lanskoletnem razpisu Ministrstva Republike Slovenije za

anduh baripe djek kilometri andi Gornji Slaveči te Kuzmate. U louj pa uze dine te palu Slovenijakri

gospodarske dejavnosti investirala v asfaltiranje enega kilometra cest do romskih zaselkov v Gornjih Slavečih in Kuzmi. 12. julija sta asfaltno povezavo predala svojemu

themakri investicija. Andu 12. julij phraude u druma u župan andri Kuzma u Jože Škalič te u romano svetnik u Mladen Baranja.

namenu skupaj župann Občine Kuzma Jože Škalič in romski svetnik v tamkajšnjem občinskemu svetu, Mladen Baranja.

U rjavo dombo

U rjavo dombo Zenkovci, saveskro hi u angjunu u Marijan Horvat, kerdja u lačho lakhipe. Sa sinja talu baru šator angju gaveskro kher andi Zenkovce. Udoj sana but

Romsko društvo Rjavi hrib Zenkovci, ki ga od lanske jeseni kot predsednik vodi Marjan Horvat, je bilo tradicionalno dober organizator srečanja. Le-to je letos potekalo pod velikim prireditvenim šotorom pred dvorano vaško-gasilskega doma v Zenkovcih. Šotor je omogočil

manuša, te le khelauščen nauna tau-to. Khelde pa u kherutne te u Zelenu dombo Puconci, Somnakuni čerhenja Cankova te i Romani Union Murska Sobota. Uze pa sana

udeležbo večjega števila gledalcev, kot je to možno v dvorani, pa tudi plesalkam in plesalcem je bilo manj vroče. Poleg domače folklorne skupine so nastople še folklorne skupine romskih društev Zeleni hrib Puconci, Zlata zvezda Cankova in Romani Union Murska Sobota ter

te u Porabske Slovenci andri Sakalovce palu Ungriku. Cidine pa te u hegedijšča andri Pušča i Langa. Ale pa te u župan Puconcakru u Ludvik Novak te u poslaunec u Geza Džuban.

plesalci in godci porabskih Slovencev iz Sakalovec na Madžarskem, a z romskim glasbenim programom se je predstavila skupina Plamen s Pušče. Med obiskovalci sta bila tudi župan Občine Puconci, Ludvik Novak, ter državnozborski poslanec Geza Džuban..

Talu

Talu Ministrstvo misti kultura sinja talu baru šator zaru igrišče paraščun andu 18. julij štaurenge palplaunate Romani folklorni rat. Khelde u kherutne te i Romani Union Murska Sobota, Zelenu vejš Serdica, Som-

nakuni čerhenja Cankova, Romano ilo Lendava te Mankuši pri auga Dobrovnik. Cidinja pa i Baccara. U dujtu dij sinjaa phraudu u igrišče la NK Roma. Uzral hi u igrišče mistu čhavoure te mistu tikno nogomet. Vakerdja u Geza Bačič palu Urad le nacijengro. Palu dau sana duj mendarodne tekmi. Proutu kherutne nogometaušća labduzinde u no-

gometaušća andru Ungri, palu dau pa mejk u terne nogometaušća. 7 proti 1 zmauginde u Ungri andu suduj tekmi. Andi Budinpešta zaru 8. Ži 10. avgust pa zmaginde sudij tekmi amare nogometaušća. I eršti 4 : 1, te i dujti 2 : 1.

Kurke andu 20. julij zaru 9 ourengre pa sinja prou igrišče NK Roma 7. memorial andu tikno nogomet mistu pokaul Štefan Hahn - Čiko.

Pod pokroviteljstvom Ministrstva za kulturo Republike Slovenije je v velikem prireditvenem šotoru pri športnem igrišču potekal v petek, 18. julija, s pričetkom ob 16. uri, Romski folklorni večer. Poleg domačih mlajših in starejših plesalk, predstavile folklorne skupine romskih društev Romani Union Murska Sobotaa, Zeleni gozd Serdica,

Zlata zvezda Cankova, Romsko srce Lendava in Veverica na veji Dobrovnik. Za zabavo vseh pa je poskrbel romski trio Baccara.

Naslednji dan, v soboto, 19. julija, je ob 15:30 svojemu namenu bila predana najnovejša pridobitev v tem romskem naselju: prenovljeno nogometno igrišče domačega Nogometnega kluba Roma.

Ob igrišču za veliki nogomet je odslej urejeno tudi igrišče za mali nogomet ter otroško igrišče. Slavnostni govornik na tej prireditvi je v imenu Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti bil Beza Bačič, po slovesnosti pa sta se odigrali kar dve mednarodni prijateljski nogometni tekmi. Ob 17. uri je proti prekmurskim romskim nogometšem zaigrala Romska nogometna reprezentanca Madžarske, a ob 19. uri so se pomerili še mladi Romi dveh sosednjih držav. Obe tekmi so domačini izgubili z rezultatom 1 proti 7. So pa zato prekmurski romski nogometši na povratnem gostovanju v Budimpešti, v dneh od 8. do 10. avgusta dve tekmi zmagali: prvo z rezultatom 4 : 1, a drugo z 2 : 1.

V nedeljo, 20. julija, od 9. ure dalje je na novem igrišču za mali nogomet potekal že 7. memorialni malonogometni turnir za pokal Štefa Hahn - Čiko.

Andi

Andi murskasobotakre gradiskri dvoura sinja te adau berš romanu khelibe te cidibe. Khelde u tikne khelaušća zari Romani Union Murska Sobota prou djiija palu kaseti. But berš pumen na laukhen

Grajsko dvorišče murskosoboškega gradu je tudi letos ponudilo gostoljubnost svojega okolja, da se predstavijo romski glasbeniki in plesalci. Tako je v uvodu zaplesala skupina najmlajših plesalk ter en plesalec Romskega društva Romani Union, a žal, še vedno samo na glasbo z glasbene kasete oz. zgoščenke. Že vrsto let se ne najde glasbene skupine, ki bi romske plesalke in plesalce na nastopih spremljala v živo.

Tudi glasbena skupina Torpedo, Romov z Goričkega, s Cankove in Serdice,

hegedijšća save šej cidnahi le folkloristčenge. U hegedijšća Torpedo palu Goričko andri Cankove te Serdica cidine hrvaške djija. Adau pa naune laucho. Romani Top - hegedijšća Baccara andri Murska sobota sana khlik feder, mert cidine te romane djija. But pa sikaudja u Halgato bend, savengru angjutnu hi u

se je za nastop pripravila le s priredbami skladb in pesmi s hrvaškega govornega področja, kar vsekakor ni za pohvalo. Romska top Top - skupina Baccara iz Murske Sobote je nekoliko boljša, ker se pač loti tudi prepevanja v romščini, a še največ je na letošnji Ciganski noči prispevala nova prekmurska romska etno glasbena skupina Halgato band, kjer je v njenem ozadju književnik Feri Lainšček. Besedila v romščini prispeva tudi Jožek Horvat Muc, a nekaj izvornih skladb jedelo Jožeta Kovača Urija.

Feri Lainšček. Romaun lenge pisinel te u Horvat Jožek - Muc, u izvorne skladbi pa u Jože Kovač - Uri.

V M. Soboti sklenili projekt Romske ženske to zmoremo

Od šole dalje se srečujemo z rasizmom

Nataša Gider

Projekt je bil namenjen opogumljanju romskih žensk za njihovo večje vključevanje v javno in politično življenje - Ena največjih želja je dobiti možnost živeti od lastnega, normalno plačanega in rednega dela.

Delovna skupina za enakost spolov pri Paktu stabilnosti v Sloveniji je zaključila projekt Romske ženske to zmoremo, rezultate dela pa so predstavili na včerajšnji zaključni prireditvi v Murski Soboti. Projekt je bil namenjen opogumljanju romskih žensk za njihovo večje vključevanje v javno in politično življenje, poteka pa v dvanajstih državah srednje in jugovzhodne Evrope.

V Sloveniji so bili v sklopu projekta v juniju izvedeni štirje seminarji, in sicer v Novem mestu, Črnomlju, Murski Soboti in Rogašovcih, udeležilo pa se jih je skupno 64 Romkinj, starih od 12 do 56 let, več kot polovica udeleženk je bila mlajših od 21 let. Seminarje sta vodili nacionalni romski vaditeljici Suzana Kosec in Janja Rošar, udeleženke pa so na seminarjih govorile o vsakdanjem življenju v romskih družinah, o težavah, s katerimi se soočajo v romskih skupnostih, odnosih z neromskim prebivalstvom in o izkušnjah z uradnimi osebami in predstavniki oblasti.

V patriarhalnih družinskih odnosih se kažejo znaki modernizacije.

“Največji problem v romskih skupnosti je pomanjkanje političnega znanja in izkušenj ter pomanjkanje demokratične in strpne politične kulture, ki bi Romom omogočila, da svoje različnosti živijo tako, da se medsebojno ne izločajo in tako slabijo svoje pogajalske možnosti z večinskim prebivalstvom,” je med ugotovitvami s seminarjev navedla vodja projekta za celotno regijo Sonja Lokar. “Tudi romska politika pozna konflikt med civilno družbo in političnim predstavništvom in ga rešuje enako težko kot politični akterji na ravni celotne družbe, prav tako romski politiki in voditelji nevladnih organizacij niso imuni na procese odtujevanja od svoje baze. Edina razlika je v tem,

Romkinje izražale na seminarjih, je dobiti možnost, da bi lahko živele od lastnega, normalno plačanega in rednega dela. Stiki Romkinj z večinskim prebivalstvom so še vedno razmeroma omejeni, njihove izkušnje pri komunikaciji s širšim, neromskim okoljem pa zbujajo skrb. Diskriminacija, ki jo romski otroci doživljajo že v šoli, se kasneje le še nadaljuje. Romkinje so povedale, da je komunikacija zaposlenih v centrih za socialno delo, zdravstvenih domovih in občinah do Romkinj in romov velikokrat vzvišena in podcenjujoča in da jih ne obravnavajo enako kot drugih. V trgovinah pogosto doživijo, da jih trgovci zasledujejo, ker pričakujejo, da bodo kradli, pri iskanju zaposlitve dajejo delodajalci prednost neromskim kandidatom. Lokarjeva ugotavlja, da je pri romskih ženskah prisotna velika želja po spoštovanju njihovega človeškega dostojanstva in enakopravnosti.

Razočarane nad nemočjo predstavnikov Romov

Politika je romskim ženskam zelo tuja, je ena od ugotovitev seminarjev. Močno so vključene v urejanje svojih družinskih zadev, mnogo manj pa v urejanje življenja v skupnostih, v katerih živijo. Od predstavnikov Romov v občinskih svetih veliko pričakujejo, razočarane so nad njihovo nemočjo, nekatere si želijo, da bi lahko bile tudi same prisotne, ko v občinskih svetih razpravljajo o njihovih zadevah. Pri stikih z uradnimi osebami jih najbolj bolijo podcenjevanja, nepripravljenost, da bi jih poslušali, da bi se z njimi kdo resno ukvarjal, in prelomljene obljube.

Na podlagi ugotovitev s seminarjev se bodo organizatorke, predstavnice udeleženk seminarjev in predstavniki civilne družbe, strokovnih služb in oblasti na lokalni in nacionalni ravni pogovarjali dalje o možnih ukrepih, s katerimi bi razmere lahko izboljšali.

Svetovni dan Romov

Šukar tu men vabinamo pu mengiri proslava...

Tina Cigler

"Ne glej obraza, ne oči - poglej, kaj v srcu mi leži," je pisalo na vabilu in plakatih, ki so ta teden dni pred 8. aprilom preplavili Novo mesto. Pripravljala se je velika romska prireditev ob Svetovnem dnevu Romov, in če je organizatorje zaradi mraza in vetra še nekaj ur pred pričetkom skrbelaudeležba, se je kmalu izkazalo, da ljudi kljub slabemu vremenu zelo zanima, kaj je v srcih Romov. Pred petmetrsko romsko zastavo, ki je plapolala sredi Novega trga, se je ob 17. uri gnetlo okoli 500 obiskovalcev, ki so nestrpnost stopali na prste, da bi bolje videli na prizorišče. In tam je bilo kaj videti.

Paša za oči je bila že sama zastava, ki jo je posebej za to priložnost izdelal prostovoljec Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in je trenutno največja romska zastava v Sloveniji. Nato pa se je iz zvočnikov razlezla še živahna romska glasba, da so ljudje začeli spontano poplesovati na mestu, še preden so se na oder privrteli folkloristi romske folklorne skupine Romano gav iz Novega mesta. Pisana krila in lahkotno pozibavanje v bokih so razgrela množico, da je z aplavzom pospremila skoraj vsako plesno figuro, in kar je Rome še posebej razveselilo - navdušeno so ploskali tudi Neromi.

"Spoštovani prijatelji - tako vas bom nagovorila zato, ker je današnje srečanje prijateljsko," je takoj zatem nagovorila publiko Jelenka Kovačič, predsednica Medobčinskega romskega društva Romano gav, ki je v sodelovanju z Društvom za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto prireditev tudi pripravilo. *"Veseli me, da*

se je današnje prireditve udeležilo tudi toliko mladih, saj jim bo druženje z Romi pomagalo razviti strpen odnos do nas, kajti le če se vsi povežemo, lahko iz tega zrastejo trdnije vezi in lepi trenutki," je nadaljevala. Vsak obiskovalec je lahko vedel, kam merijo besede Kovačičeve. Romi so se v Novem mestu naselili pred več kot 400 leti, spori in nestrpnosti med domačini in njimi pa se v vsem tem času niso uspeli povsem pomiriti. domačini jim več čas očitajo premajhne napore pri integraciji v družbo, Romi pa zaman poskušajo povedati, da je proces, v katerem je človek prisiljen potlačevati in pozabljati svojo kulturo, običaje in jezik, preveč mučen, da bi lahko potekal hitreje. *"Upamo, da bomo kmalu prešli na novo, boljše stopnjo medsebojnega sodelovanja,"* je misel, ki je visela v zraku, ubesedel novomeški župan mag. Boštjan Kovačič, ki je v svojem govoru nakazal, da se morata za uresničitev česa takega potruditi obe strani, proslava pa naj bi simbolično označite začetek teh prizadevanj.

"Vsak človek ima pravico do življenja in do tega, da je vzgojen v družini, in da živi v določenem kulturnem okolju, ki mu nudi dovolj opore, da zaživi človeka vredno življenje," je poudarila Jelenka in množica se je strinjala. Če bi Romi ob integracijskemu pritisku popolnoma klonili, bi 500 obiskovalcev tistega dne težko videlo kaj pristno romskega. K sreči pa Romi kljub vsemu skrbnopeštujejo ostanke njihove bogate kulture in v raznih društvih in združenj oživljajo stare plese in pesmi. Tako je v nedeljo v Novem mestu poleg že omenjene folklorne skupne lahko nastopila tudi romska folklorna skupina pod vodstvom Sonje Rostan ter romski otroci osnovnih šol Šmihel in Bršljin. V znak zavedanja o pomembnosti kulturnih raznolikosti sta se jim na odru pridružili še slovenska folklorna skupina Kres ter folklorna skupina Bošnjaške zajednice kulture "Preporod" iz Bihaća. Novomeški Novi trg je tako za uro in pol postal prizorišče edinstvenega medkulturnega srečanja.

"Domačini, povabili smo vas na našo prireditev, da bi spoznali našo kulturo, prisluhnili naši pesmi in nas morda lažje sprejeli medse," je zaključila Jelenka Kovačič. Poplesujoči domačini pa, ki niso skrivali navdušenja nad nalezljivo glasbo, so v tistem trenutku nekje globoko v sebi to najbrž že storili.

Sožitje in strpnost ni zasluga države, ampak ljudi, ki tu živijo

Pri "mankuših" so zaplesali

Klara Nađ Solarič

Romsko društvo Mankuši pri auga, Veverica na veji, so v Dobrovniku ustanovili novembra lani. Njegova prva predsednica je bila verona Ratko, ki je tudi prva romska svetnica v občini Dobrovnik. Društvo je minulo soboto v počastitev svoje ustanovitve v kulturnem domu v Dobrovniku pripravilo družabno srečanje z nastopom romskih plesnih skupin.

"Kakor lep je mesec maj, tako svečana naj bo našaprireditve ob

Prvo srečanje romskih društev v Dobrovniku je bilo uspešno. Navdušili so prav si plesati, tudi dobrovniške "veverice".

ustanovitvi romskega društva Mankuši pri auga Dobrovnik. Zadali smo si številne naloge, ena izmed teh je skrb za ohranitev in gojenje običajev, razvijanje kulture in življenja Romov. Da je to resnična želja, kaže delo številnih skupin, ki so se odzvale našemu povabilu," je v nagovoru povedala predsednica Verona Ratko. Gostje prireditve so bili direktor urada za narodnosti pri slovenski vladi Janez Obreza, upokojeni strokovni sodelavec istega urada Geza Babič, predsednik vseh Romov v Pomurju Slavko Cener, župana občine Tišina in Dobrovnik Stanko Poredoš in Marjan Kardinar, predsednica občinskega sveta madžarske narodnosti Dobrovnik Ana Car in drugi.

Janez Obreza je povedal, da je Dobrovnik občina, v kateri utripa

življenje treh narodnosti - Slovencev, Madžarov in Romov. Med njimi je sožitje že od nekdaj in to je treba ceniti. Sožitje in strpnost ni zasluga države, ampak ljudi, ki tu živijo, in modrega vodstva občine. V zadnjem času se je za romsko skupnost veliko spremenilo, dobili so svojega člana v občinskih svetih, kar zagotavlja, da so deležni istih pravic kot večinski narod. Poleg pravic je treba dokazati lastno delo Romov, pričakovane so tudi njihove iniciative. Kot je misel nadaljeval župan Dobrovnika Marjan Kardinar, je treba različnost izkoristiti kot priložnost in možnost za nadaljnje delo in prav tako za krepitev medsebojnih odnosov.

Sledil je kulturni program. V njem so nastopili plesalci romskih društev Čapla Vanča vas, Zeleno vejš Serdica, Romani union Murska Sobota, Somnakuni črhenja Cankova, romsko društvo iz Püšče in domačinke iz društva Mankuši pri auga. Z ritmi prepletena glasba ter ubrano gibanje bokov, ramen, rok in nog lepih deklet sta ogrela občinstvo in to jih je nagradilo z dolgim aplavzom.

Svetovni dan Romov

Jonuzi Abdula - mentor

Romsko društvo Romano Pralipe iz Maribora je 5. 4. 2003 odpotovalo iz Maribora v Puconce, da bi praznovali svetovni dan Romov skupaj z vsemi Romi iz Slovenije. Organizator in prireditelj je bila Zveza Romov Slovenije, prireditev pa financira

Urad za narodnosti Republike Slovenije in Ministrstvo za kulturo. Dokaj pa je prevoz za romsko društvo Romano Pralipe Maribor financiralo Zveza kulturnega društva s pomočjo gospe Neve M.

Potovali smo z avtobusom, ki

nam je bil zelo všeč in imelismo se silno lepo. Peli smo in se veselili vse do Puconcev. Na prireditvi smo želeli predstaviti našo folklorno skupino v najboljše luči. Želeli bi se tudi zahvaliti g. preds. ZRS Jožetu Mucu in predsedniku društva iz Puconcev, da so nam dali prednost za kosilo, saj se nam je mudilo nazaj v Maribor, ker smo imeli smrtni slučaj. Na poti nazaj v avtobusu smo bili popolnoma tihi in žalostni.

Đurđevdanski dan

Fatmir Bečiri - predsednik Romov

Romsko društvo Romano Pralipe iz Maribora je dne 18. 5. 2003 praznovalo tradicionalni romski običaj ĐURĐEVDANSKI DAN. Znani gosti iz Makedonije, glasbeniki so nam predstavili tradi-

cionalne inštrumente in na njih lepo zaigrali. Nastopala je celotna folklorna skupina ter tudi dramska sekcija in recitacijska sekcija. Romi so bili nadvse navdušeni nad recitacijami, saj so le te predstavili otroci. Pripravili smo tudi tradicionalno hrano, ki so jo vsi povabljeni tudi poizkusili. Med nami so bili tudi občinski organi, ki so bili tudi navdušeni nad predstavitev otrok in so nam tudi priporočali na koga se naj obrnemo glede izpopolnjevanja.

To prireditev je v celoti financiralo Ministrstvo za kulturo, kateremu bi se radi iskreno zahvalili.

Predsednik Romov v Mariboru Fatmir Bečiri obiskal svoj rojstni kraj v Kosovski Mitrovici

Fatmir Bečiri

Predsednik Romov Fatmir Bečiri je z delegacijo odpotoval v svoj rojstni kraj Kosovsko Mitrovico, kjer so imeli vsi predstavniki Romov iz vseh dežel sestanek na katerega so povabili tudi gospoda Fatmir Bečirija.

Tema sestanka je bila problematika Romov iz Kosovske Mitrovice za povratek Romov v svoj rodni kraj. Na žalost moram izjaviti tudi, da sem obiskal naselje Mahalo, kjer je živelo 50.000 Romov. Obiskali smo to naselje, ki je sedaj popolnoma porušeno in prazno in

tukaj ne živi več nobeden Rom. Zato je bilo njihovo mnenje, da bi se Romi vrnili nazaj v Mahalo in z izgradnjo hiš bi jih pod-

prla Evropska unija oziroma UMNIC. Vsi Romi so bili pripravljeni za vrnitev, ampak na vprašanje gospoda Bečirija o garanciji vrnitve Romov nazaj v naselje Mahalo UMNIC, žal ne mora garantirati. Na sestanku so bili prisotni gospod komandir UMNIC-a Dario Martinelli in gospa Ewa Turyk ter gospod Samba Sane.

Paketi za kočevske Rome

Milan Glavonjič

Na Kočevskem živi čez 450 Romov. Največ jih je na robu mesta, in sicer v Željnah, Mestnem logu, na Trati, v Šalki vasi in Ložinah. Da bi premostili gmotne težave, je tamkajšnji Rdeči križ včeraj 110 družinam zardelil pakete s hrano in higienskimi pripomočki. "vsake toliko časa skušamo pomagati, kolikor se da. Če bi zbrali več denarja, bi bili paketi še večji," poudarja Alenka Bunderla, sekretarka Območnega združenja Rdečega križa Kočevje.

Romi se pritožujejo zaradi prostorske

stiske in neprimernih bivalnih razmer, večina jih je tudi brez vode in elektrike. Radi bi, da bi občina legalizirala njihova naselja. "Večkrat sem bil na občini, a nihče nam ne pomaga. Če bi prispevali vsaj polovico sredstev, bi lahko uredil vsaj en prostor za ženo in otroke. Dva bosta kmalu šoloobvezna, a jim ne morem zagotoviti dostojnega življenja. Imamo svojega svetnika, a še ni bil pri nas," toži 26-letni Miloš Kovačič iz naselja Željne, kjer je več kot 60 Romov. Ni zaposlen, družina živi od socialne pomoči. Stisko mu pomaga premostiti tudi

Območno združenje Rdečega križa Kočevje. "Otroci so lačni; to, kar sem dobil, bo jutri že pošlo. Morali bi nam bolj pomagati," je prepričan Boris Brajdič iz istega naselja. Kočevske Rome je strah vročih mesecev, saj jim zaradi pomanjkanja vode grozijo nalezljive bolezni. Predlani je v Mestnem logu za mišjo mrzlico hudo zbolela petnajstletna deklica. To je Rome zelo prestrašilo. Radi bi nabirali gobe, lipovo cvetje in gozdne sadeže in tako nekaj malega zaslužili, a jih je država udarila po žepu. "Za kilogram jurčkov, ki jih prodamo, moramo plačati davek," poudarja Miloš Kovačič.

O romski zgodovini, jeziku in kulturi

Romski tabor letos v dveh delih, prvi del v Murski Soboti, drugi del v Novem mestu

Med udeleženci tabora letos prevladujejo mladi, tudi generalni sponzor tabora je Urad za mladino, sofinancira ga še Urad za narodnosti, del v Murski Soboti pa tudi mestna občina Murska Sobotica. Direktor Urada za narodnosti **Janez Obreza** je v svojem govoru ob odprtju tabora govoril o tako imenovanem romskem zakonu, o katerem je v zadnjem času precej govoril. Romska problematika je namreč sedaj zajeta v področnih zakonih, velik napredek pa je po besedah Obreze odločitev, da se noben predpis, ki se nanaša na romsko problematiko, ne more sprejeti, preden niso o zadevi povprašani tudi predstavniki romske skupnosti. Ta bo morala v prihodnje pokazati veliko samoiniciative, saj se lahko zgodi, da v sklopu reorganizacije vlade Urada za narodnosti od sredine septembra ne bo več in se bodo vprašanja, ki jih je doslej reševal urad, urejala na ministrstvu za kulturo, je povedal Obreza. "Želim si, da bi romska skupnost v kratkem imela takšno zaščito, kot jo imata madžarska in italijanska narodnostna skupnost v Sloveniji," je dejal Obreza.

Nataša Gider

Ob odprtju tabora je bilo v kratkem kulturnem programu predstavljeno tudi romsko plesno izročilo.

Po besedah predsednika ZRS Horvata se je v Sloveniji za pripadnika romske skupnosti ob zadnjem popisu opredelilo nekaj čez 3600 ljudi, v Sloveniji pa naj bi po neuradnih podatkih živelo skupno okrog 10 tisoč Romov. Eden od problemov v romskih skupnostih pri nas je nizka izobrazbena struktura, izhod iz revščine pa lahko omogoči prav izobrazba, je ob odprtju tabora povedal predstavnik mestne občine Murska Sobotica in romski svetnik v murskosoboškem mestnem svetu **Dariko Rudaš**. Poudaril je, da bi v prihodnje bilo treba vključevanju čim večjega števila Romov v izobraževanje nameniti še več pozornosti, zlasti na državnem nivoju. K vključevanju v čim večjem številu v vse

oblike izobraževanja, obvezne in neobvezne, je udeležence pozval tudi Obreza.

V Murski Soboti bo predvidoma od septembra odprt romski informativni center Romic, v katerem bo možno najti literaturo in drugo gradivo, ki se nanaša na romsko problematiko v Sloveniji. Poleg tega načrtujejo lastno radijsko produkcijo: Romi bi sami oblikovali svoje radijske oddaje, podobno kot sedaj v sklopu radia Murski val, razmišljajo pa, je dejal Horvat, da bi morda čez leto dni že vzpostavljali svoj radio. Tudi zato bodo že na letošnjem taboru en dan namenili novinarski delavnici, ki jo pripravljajo v sodelovanju z Mirovnim inštitutom.

Nataša Gider

Anketa med udeleženci 9. romskega tabora v Murski Soboti

Pomoč bi bila najbolj dobrodošla na področju izobraževanja

V Prekmurju je položaj Romov veliko boljši kot na Dolenjskem, se strinjajo udeleženci letošnjega romskega tabora

Med udeleženci tabora v Murski Soboti tokrat prevladuje mladi. Ker o položaju Romov v njihovem imenu ponavadi govorniki njihovi predstavniki in politiki, sami pa redko, smo jih tokrat prosili, naj povedo, kako gledajo na položaj Romov v Sloveniji danes, kako jih kot pripadnike romske skupnosti sprejema širše okolje in čemu bi v prihodnje pri reševanju romske problematike veljalo nameniti največ pozornosti.

Robertina Ratko iz Zerkovcev: "Položaj Romov v Sloveniji se izboljšuje, vendar ne povsod enako. V Prekmurju je veliko boljše kot na Dolenjskem, kjer so deset do petnajst let za nami. Tu smo Romi veliko bolje organizirani, k

česar je veliko pripomogel predsednik ZRS **Jožek Horvat Muc**, ki je spodbujal ustanavljanje romskih društev. Tudi odnos do romskih otrok v šolah se je zelo izboljšal. Spominjam se, da so me v začetku osnovne šole nekateri sošolci in učitelji imeli za umazano samo zato, ker sem Romkinja. Kasneje se je to spremenilo, sedaj, ko vodim romsko oddajo na lokalnem radiu, pa je odnos do mene sploh popolnoma drugačen, bolj spoštljiv. Sicer pa bi nas v šoli morali obravnavati enako kot vse ostale, nas enako spodbujati, ne pa tudi za neznanje dajati dvojke iz usmišljenja, ker da smo pač 'ubogi Romi'. Izvsem šole z diskriminacijo zaradi tega, ker sem Romkinja, nimam izkušenj, ima jih pa veliko drugih Romov."

Janja Rošer iz Pušče: "Že na področju izobraževanja je videti, da se položaj Romov izboljšuje, saj je vse več takšnih, ki končajo srednjo šolo. Diskriminacije v Prekmurju ne čutimo toliko, vsaj sama ne, za razliko od Romov na Dolenjskem, ki pravijo, da občitajo diskriminacijo vsakodnevno v šoli, pa v trgovinah,

gostilnah in na drugih javnih mestih, kjer jim dajo vedeti, da so nezaželeni. Med področji, na katerih bi bila pomoč države za romsko skupnost najbolj dobrodošla, bi dala na prvo mesto izobraževanje. Pri tem mislim zlasti na motiviranje mladih, da bi hodili v šolo, da bi se zavedali, kako pomembna je izobrazba."

Petra Horvat iz Pušče: "Nekaj slabih izkušenj, ker sem Romkinja, sem imela v osnovni šoli, kjer so nam, romskim otrokom, kot možnost nadaljnega izobraževanja ponujali vedno le tekstilno šolo. Tudi sošolci me prvi dve leti niso sprejeli enakovredno medse, kasneje pa. To se je, kot položaj Romov nasploh, izboljšalo. Sicer nimam nobenih slabih izkušenj, povsod me v glavnem obravnavajo enako kot vse ostale, se pa včasih najdejo tudi izjeme. V Prekmurju je položaj Romov veliko boljši kot na Dolenjskem, kjer bi bilo v romskih naseljih najprej treba urediti osnovne pogoje, kot sta voda in elektrika. Nasploh pa bi bilo treba pri Romih bolj spodbujati izobraževanje."

Zoltan Horvat iz Pušče: "V Prekmurju v glavnem ne občutimo, da bi kdo delal razlike med nami in ostalimi, na Dolenjskem, kjer je položaj Romov slabši, pa je tega več. Sam imam glede odnosa do Romov nekaj slabih izkušenj iz začetka osnovne šole, ko me vsi sošolci in sošolke niso sprejemali enako. Razen tega slabih izkušenj nimam. Moti pa me na primer, da se v množičnih medijih takoj, ko kakšen Rom kaj naredi, pove ali zapiše, da je bil to Rom, namesto da bi bilo zapisano ali povedano le ime oziroma začetnici imena, tako kot pri ostalih. Tako pa je potem videti, kot da smo vsi Romi krivi, in ne tisti posameznik, ki je nekaj storil."

Romeo Horvat iz Pušče: "Diskriminacijo nas Romne v veliki meri obravnavajo zlasti policisti. Zgodilo se mi je, da me je na poti skozi park ustavil policist, me legitimiral in zasliševal, potem pa se je izkazalo, da nisem tisti, ki ga iščejo. Na koncu se ni niti opravičil. Ko sem zatem poizvedoval, zakaj sem bil legitimiran, se je izkazalo, da je nekdo ukradel kolo, in so pač domnevali, da je to bil Rom. Tudi pri za-

poslovanju je danes še vedno diskriminacija. Števili Romi so celo spremenili primke, da bi se izognili predsodkom. Sicer pa je položaj Romov v Prekmurju veliko boljši kot na Dolenjskem. Bivalne razmere pri nas so veliko bolj urejene. Predlagal pa bi, da bi tudi romska naselja tam, kjer je veliko otrok, dobila otroška igrišča in da bi bilo vzpostavljenih več prostorašnih aktivnosti za mlade."

Iztok Horvat iz Pušče: "Nekaterim Romom je danes res boljše kot v preteklosti, vsem pa ne. Nekateri se ne šolajo, ne prizadevajo si za svoj poklic, ne zmerijo se za prihodnost. Sam nimam izkušenj, da bi me kot Roma diskriminirali, dogaja pa se, da kdaj zaradi enega, ki je naredil kaj narobe, pade senca na vse. Tudi zaposlitev dobimo težje. Država bi morala pomagati Romom na Dolenjskem pri ureditvi bivalnih razmer, tudi Romi sami bi se tam morali bolje organizirati. Sicer bi pa rekel, da če si sam ne pomagaš, ti nihče ne more pomagati. Sam moram nekaj začeti, šele potem lahko pričakuješ pomoč."

Nataša Gider

Robertina Ratko, Janja Rošer, Petra Horvat, Zoltan Horvat, Romeo Horvat in Izток Horvat

Nataša Gider

Romska dekleta se učimo v svojem naselju

Gračanka Brajdič

Na centru za socialno delo so nas povabili na sestanek, kjer smo se pogovarjali o učenju in o programu Most do izobrazbe. Odločilo se nas je dvanajst deklet, od katerih nas redno obiskuje devet: Brigita, Snežanka, Anđelka, Gračanka, Radojka, Klavdija, Neda, Iva in Maja. Ta program vodi Razvojno izobraževalni razvojni center Novo mesto. Učimo se kuhati, pisati, računati, delamo posodice iz gline, vaze smo delali iz das mase, ogrlice smo delali iz fimo mase. Kuhali smo špagete po milansko, delali sadno kupo, pekli palačinke, pripravljali kokosove kroglice in čokoladno salamo... Veliko smo brale in se veliko pogovarjale. Brale smo Sneguljčico, Pepelko, Levjega kralja, Harryja Potterja in drugo. Učile smo

se o Sloveniji in šle na izlet na Primorsko. Obiskala nas je medicinska sestra. Z njo smo se pogovarjale o negi telesa, kože in ličenju.

Spet se učimo deliti in množiti. Delamo tudi z računalnikom. Poleti si bomo vzele dopust, jeseni pa spet v šolo.

Novo igrišče za Rome v Vanči vasi in zmaga na Madžarskem

Tonček Gider

V Vanča vasi je nogometni klub Roma, ki mu predseduje Zlatko Han, direktor kluba pa je romski svetnik Tišinske občine Slavko Cener ob prazniku občine Tišine dobil novo nogometno igrišče. Nogometaši Rome so imeli premajhno igrišče in brez ograje zato kot prvaki prve MNZ Murska Sobota lansko leto niso mogli napredovati v tretjo slovensko nogometno ligo, vzhod čeprav so se uvrstili v šestnajstino slovenskega pokalnega tekmovanja, kar ni do takrat uspelo nobeni romski nogometni ekipi.

Po osvojitvi prvega mesta pa so skupaj s prispevkom občine prostovoljnim delom minuli mesec predali namenu novo nogometno igrišče, ki je vredno okrog osem milijonov tolarjev, precej dela pa

so pri njegovi izgradnji opravili tudi Romi.

Ob otvoritvi (na sliki desno župan tišinske občine Jože Poredoš in levo predstavnik Urada za narodnosti Geza Bačić) so Romi igrali v Vanča vasi prijateljsko nogometno tekmo proti romski

reprezentanci Madžarske in izgubili kar s 7 : 0. Izjemen uspeh pa so dosegli prekmurški Romi minulo nedeljo, ko so na stadionu Ferenc Puškaša v Budimpešti v povratni tekmi pred 7000 gledalci presenetljivo premagali romsko reprezentanco Madžarske z 2:1.

Prvi romski tabor v Novem mestu

Romeo Horvat - Popo

Od začetka naj povem, da res je dobro da spoznaš prave prijatelje tudi od drugod, ne samo v Prekmurju, ampak tudi na Dolenskem ter v Beli Krajini, na Štajerskem in še drugot.

Ne vem, če boste še zdržali do konca, včasih res pišem norije, ker mi pač tako pride na pamet.

Kaj ko bi pustili norije na koncu in vam povem kaj zanimivega kaj in kako je bilo na Romskem taboru v Novem mestu, kjer spoznaš ta prave prijatelje. Res sem včasih dosaden, po domače povedano, ko omenjam samo hrano. Saj sem ves čas stal zraven Jelenke ter Igorja in jih utrujal zaradi McDonald's, kjer res imajo dobre hamburgerje in se dobro naješ. Ampak Jelenka in Igor nista hotela v McDon-

ald's, sem pa povabil svojega mesec in pol mogoče dva meseca starega prijatelja Danija in njegovo punco, ne zamerite, ker ne vem njeno ime, saj sem ene od začetka klical takole: ej... hej... kolega... prijatelj... vseeno, če jih nisem še poznal. Ne vem, kako vam naj povem, kaj sem vse tam doživel. Aha... stari prijatelj Jasmin, ki stanuje tam v Novem mestu, se je delal kot vodja, ko smo šli na Beli rtič kjer smo vsi, ki smo poslušali Jasmina, zalutali. Raje si bom drugič kupil karto ali zemljevid ne pa poslušal druge. No še naj omenim da sem spoznal Elvisa samo prosim ne razumet narobe, prijatelja, ki še živi, ne pa oni Elvis, ki je že umrl. Igrali smo nogomet pri katerem sem se najbolj smejal. Starega prijatelja pa ne bom pozabil; ime mu je Boris, od Jelenke oče, ki samo leži in govori takole: "Popo a imaš punco?"

"Ne, nimam," sem rekel

On pa odvrnil: "Jaz jih imam pa štiri."

Ali si predstavljate, kako on uživa, samo da noče priznati.

Iz Italije pa nikakor ne morem tudi pustiti na cedilo še prijatelja Robija, ki pravi, da je prej živel v Italiji. Mislim, da se on samo heca...

In takrat pogledajte spodnjo sliko, ne da bi mislili, da so moje punce, saj sem se tako slikal kot prijatelj, ki smo se imeli radi in spoštovali. Ter na kon-

cu Zoran, ki mi je prinesel kaseto, ki sem jo pozabil tam nekje... ne vem. Jokali so se tudi, samo Milana sem se zapomnil. Mislim, da še zdaj joče.

Halgato band

Romska glasba polna čustev in temperamenta

Za romske glasbene skupine v Prekmurju je bilo v preteklosti značilno, da so v svoj repertoar izvajanja vključevale precej aktualnih slovenskih pop pesmic in dalmatinskih skladb. Milan Ostojič, Sašo Ostojič in Jože Kovač Uri, ki sestavljajo skupino Halgato band, so se odločili, da bo njihova glasbena ustvarjalnost temeljila predvsem na romski etno glasbi s poudarkom na prekmurški romski glasbi.

Halgato band je nastal pred enim letom, sicer pa skupino sestavljata glasbenika Milan Ostojič na kitari in Jože Kovač - Uri na violini, ki sta igrala v različnih glasbenih skupinah že več kot dvajset let, poleg Slovenije še v Avstriji, Nemčiji, Švici in državah nekdanje Jugoslavije, v skupino pa sta vključila še Milanovega sina Saša, ki igra harmoniko. V svoje igranje vključujejo še druge instrumente, značilne za romsko glasbo, kot sta cimbale in klarinet.

Na svoji prvi zgoščenki, ki bo izšla avgusta, posvečajo največ pozornosti zvokom romske glasbe Prekmurja, Madžarske in Slavonije. Jože Kovač - Uri o njihovem dosedanjem skupnem delu pravi: »Na naši zgoščenki bo trinajst skladb, med njimi že sedaj precej priljubljena Komi de ravnica bejla, Črna Marija in Samo tebe hodim čakati, imamo pa tudi nekaj prirredb tradicionalne romske glasbe. Glasbo pišemo vsi trije, besedila pa sta napisala pisatelj in pesnik Feri Lainšček in predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat - Muc.

Člane skupine družijo enaki interesi, odnos do glasbe, vsi imamo radi svoje delo. Glasba je naše življenje in smo vsi odraščali ob zvokih glasbe, saj so igrali že naši očetje in dedi.« Milan Ostojič o romski glasbi pravi, da je vse več Romov glasbenikov strokovno podkovanih, zaradi česar tudi izvajanje romske glasbe pridobiva kakovost: »Romska glasba je zelo temperamentna, čustvena, glasbeniki in plesalci se predajo glasbi. Tudi violina je instrument, s katerim lahko najbolj izraziš svoja čustva, pa če si zelo žalosten ali zelo vesel.

Čeprav nam je zelo všeč tudi denimo španska in ruska romska glasba, smo se sedaj predvsem posvetili panonski glasbi, glasbi ravnice. Skrivnost kakovosti romske glasbe je po mojem v tem, da so bili Romi tisočletja na poti in iz kultur drugih narodov vedno jemali tisto, kar je bilo najboljšega v njihovi glasbi, in to dopolnjevali.«

Člani Halgato banda se strinjajo, da romska glasba v slovenskem glasbenem prostoru pridobiva pomen in kakovost, posledica česar je, da se tudi Romi vse bolj zavedajo svojih korenin. Prej so romske skupine običajno igrale le za golo preživetje tisto, kar je zahtevala publika, to pa so bili predvsem Mišo Kovač, Oliver Dragojevič in podobno. Sedaj pa se več romskih glasbenikov vrača k svojim koreninam in iščejo tisto, kar so ustvarili njihovi predniki, da se obnovi in ohrani kot zvočni zapis. Strinjajo pa se, da so za priljubljenost romske glasbe v Sloveniji v prejšnjih letih veliko naredili tudi Šukarji in Prekmurec Vlado Kreslin.

Ime skupine so si nadeli po slovenskem filmu Halgato oziroma

glavnem liku iz knjige Ferija Lainščka Namesto koga roža cveti, beseda pa v madžarščini pomeni prislunhiti nežni, romantični, žalostni glasbi. O njihovih nastopih Uri pravi: »Povsod je prijetno igrati, kjer so ljudje, ki to glasbo čutijo. Zgodilo se je že, da smo prišli kam, kjer so nas le čudno gledali, običajno pa se ljudje hitro vživijo, pokažejo svoja čustva. Po eni strani je glasba temperamentna, vesela, po drugi pa romantična, sentimentalna. Besedila največ govorijo o ljubezni, ravnici, Muri, naravi,

ženski ... Romi veliko opevajo naravo, ker je bil to vedno pomemben del njihovega življenja, s katero so bili v tesnem stiku. Okrog njih so bili vedno drevje, voda, gozd, lepa vegetacija, med živalmi pa je bil za njih najpomembnejši konj. Tu so seveda še teme potovanja, selitve Romov kot nomadov, in seveda dveh stalnih spremljevalcev: violine in ženske.«

Besedila pesmi, ki so na zgoščenki, so napisana v prekmurščini in romščini, njena promocija pa bo avgusta na kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni. V tem letu dni sodelovanja so nastopali že po vsej Sloveniji, dogovarjajo pa se tudi za nastope v tujini. Njihove skladbe se že vrtijo na slovenskih radijskih postajah, ena od njih pa je tudi na vrhu lestvice romske radijske postaje v Beogradu. Dve skladbi so predstavili tudi že na nacionalni televiziji, nastopali pa so tudi na mariborskem festivalu Lent.

Uri pravi, da je čudovito delati glasbo na besedila Muca in Lainščka. Meni, da ima tudi pisatelj Lainšček v sebi del romske duše, pa tudi filozofija njegovega pisanja je blizu Romom. Skladb je toliko, da jih ne bodo mogli objaviti vseh na zgoščenki. Eno od skladb so poslali tudi Otu Pestnerju, da bi jo zaigrali in zapeli skupaj.

»Vsi živimo od glasbe in z glasbo. Najsrečnejši smo, ko igramo in ko smo na sceni res damo vse od sebe, tako da smo pogosto po nastopu popolnoma izčrpani, vendar zadovoljni. Igramo tako, da je nevesta na poroki z več kot 400 svati izgubila prstan, ko je plesala.« pravi Saša Ostojič.

J. Gabor, foto: J. Zauneker

LJUBEZEN & STRAH

*Ko v srcu nekaj boli,
Se v ljubezni potopi.
Ljubiti ne moreš všakogar,
Če ti za njo mar.*

*Ko izgubiš tisto kar težko potrebuješ,
Izgubiš ljubezen, ki jo potrebuješ.
Sam moraš biti pogumen
in povedat resnico kje boli,
Potem te ni, res te ni.*

Popo

NA ŽAUNEN SO VAKIJREN

*Naune buter udau so sinja,
Naune louj i drûava mendar len linja.*

*I jedina men upre rikijrel,
I jedina menge khijra kijrel*

*So vakijren dilinjipe,
Me, me tumege phukavau u čačijpe.*

*Valako merzoči kijrel, pa na žaunel so
vskijren, te soske
Me žaunav ko, u angjuno phukadja le
poposke.*

Popo

KO KIJREL LAČHIPE&KO KO NA PHUKAUL U ČAČIJPE.

*Valakhaj hi manuö so kerdja lačhijpe,
Ouv tumenge phukavla u čačijpe.
Ouv riktaulindja vaö mende louj,
Ouv kerdja hot has thulo mauro te čikni
gouj*

*So ?
Phučen ko hi adaub godjar manuš, na
pekaul tumenge te žaunel,
Kaj sako peske lačhijpe kaumel.*

*Hi maunoš so sa hobaul,
Te kaumel sa šmohijpe khetaun te taul.
Le manušen hobaul kaj lenge keravla u
paunji, leterka te kinla lenge neve vudira,
Kaj keravla lenge balkonenca uče khijra.*

*Akaun pa phenen ko hi udau maunoš so
kijrel lačhijpe
Te ko hi udau dujto manoö so tumen
hobaul te na phukaul u čačijpe.*

Popo

KAKO LJUBITI SIMONO?

*Simono moraš ljubiti takole,
Saj ona bo sama rekla "bole".*

*Poljubiš jo na debele ustnice,
Opazuješ njene lepe terpalnice.*

*No še prej jo očaraš,
Da pokažeš, da jo maraš.*

*Poljubiš jo med joški,
Pokažeš da nisi otroški.*

*Jo opožoriš na oblizovanje,
Simona ne zameri saj so samo sanje.*

Popo

KAJ HI FEDER TE ŽIJL

*Feder te žijl hi khijr odoj kaj ulijal,
Na menteö khijral tuke gijal.*

*Sako adau na žaunel kaj le khijr hi
manuöa,
Nimi khijral peske na lejžel vankupa.*

*Ijpačen naune nikhaj te ūal,
U čhaja uŭauren pri pumaro phral.*

*Ko adau adijskro dij hajola,
Sou rom afka fejs baurdjola.*

*Khijra pumenge kijnen čak u barvaule,
Te udula hi ipen bastaule.*

*Mistu dau hi feder te aučhel khijr,
Te maža palu tro funduši tijl.*

Popo

KAJ SE PA DERE TA JELEŇČIČ

*Jelenčič se že zdaj smeje,
Naj si on srce ogreje.*

*Bomo videli kdo bo na volitvah zmagal,
Kdo pri nas bo drva žagal.*

*Če nas ponižuje "ti cigan",
Nas Že odganja nekam drugam.*

*In pravi da živimo iz socialne pomoči,
Naj se pazi ko ga naö rom dobi.*

*Ne grozim mu jaz z bombo ali pištolo,
Le kje je hodil ta v öolo.*

*Ali smo mi zdaj cigani,
Tega se nihče ne brani.*

*Povem vam še to besedo,
Ne trpi več niti svojo sosedo.*

Popo

Hojla !

Pred Vami je sveža, nova revija Romano them in z njo novi izivi za reševanje romskih križank, ugank itd. Tokrat Vam ponujamo NAGRADNO KRIŽANKO!

V prazna okenca vstavi Romske besede!

	Pila	Osem	Pes	Polovica	Teden
					
Testo					
Osem					Črni
Noč					
Roka					
Prihajam					
Toplota					

Rešeno križanko pošljite na naš naslov: Romsko društvo Romano vozo Šaleška 19&a, 3320 Velenje do 20. 9. 2003.

Nagrede:

1. glasbeni CD romskega izvajalca
2. ročna ura
3. bon v vrednosti 2.000,00 SIT

nagrada za prvo prispelo pravilno rešeno križanko brez žrebanja: glasbena kasetna romskega izvajalca

Med pravilno rešenimi križankami bo komisija izžrebala 3 nagrajence.

Želimo Vam uspešno reševanje in Vas hkrati lepo pozdravljamo!

Razvedrilni kotichek pripravlja: Romsko društvo Romano vozo, Šaleška 19/a, Velenje. Odgovorna oseba Slobodan Nezirovič.

